

ACC. N:R. 5984

Landskap: Småland

Upptecknat av: folhkollaren Andreasson

Härad: Södra Måne

Adress: Slättfly, Torsås.

Socken: Torsås

Berättat av: div. personer i Torsås

Uppteckningsår:

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Avskrift av folhkollaren Andreassons,
Slättfly, uppteckning, förvarade hos
kyrkoherde Berggren, Torsås.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Innehåll:

sid 1	Bergviken, "Lixagubben"	sid 14	Tomten och julgröten
" 2	Tättelermian, "Kagöls-gubben"	" 15	En bondhållare på 1820-talet
" 3	Striden med "Kagöls-gubben"	" 16	" "
" 4	Tomten straffas	" 17	" "
" 5	"Täsfan"		
" 6	"Skön Vålberg"		
" 7	Trollparkan som ville kasta sten på kyrkan		
" 8	"Vinden" som en gris		
" 9	Posten och det nylånda hjulet		
" 10	Julfirande i Torsås 7. 100 år sedan		
" 11	" "		
" 12	" "		
" 13	Julbocken		

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I Tixaberg i Neren Slättfly bodde Tixagubben. Han var en kall eller rättare sagt en gäst, som ofta ströde fallet i trakten omkring med hjut och vil om nätterna.

En gång var många församlade vid Tixaberg en julafton. På skämt ropade någon av dem på Tixagubben, att han skulle komma ut och ge dem litet julöl. Det dröjde inte länge förrän en stor gubbe trädde fram på berget med en silvertkanne fylld med öl. Tjuven hade lust att smaka trollslungen, men lade i stället benen på ryggen.

En annan julafton var en man sysselsatt med att plocka ved i närheten av berget. Han brände skibullen och visade släminipån. -- Mannen begär sig

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5984

2.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fortast möjligt därifrån.

Inom delen av Slättfly på gränsen mot Hule Klubb
ligger den shair, här bodde enligt folket en
shays-kitta, den-shairs-kitta - - Hon var ansåm-
ligt ful och skrynklig. En man gick en dag för-
bi en nämnda plats och som han hörde sig tröt,
sökte han sig i närheten av jättebesten. Han fick
då se en jättekonna komma bärande en kygge,
så stort som en höstare på ryggen. Det var den-shairs-
kitta.

Ej långt härifrån ligger en shaysgubbe, "Ka-gub". Här
bodde Ka-göbsgubben. Ett par km. från denna fly
Kulebo-sjö. Här bodde Korsbolls-gubbe. Dessa båg-

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En gubbe hälsade enligt sägen på varandra och
man kunde väl till den väg de vandrade över mossen och
mossor för att komma till varandras kulor.

En sägen berättar om en man, som sent en
kväll var på hemväg från en gäststuga, och som han var
något uppsynad och glad i vägen beslutade han att
avlägga ett besök hos Ka-gösgubben Han träffade ho-
nom hemma och fick också taga ett nappstug med
honom. De båda kämparna lottades och kommo un-
der kampen steg för steg ned till stranden, man här-
skildes de från varandra. Gubben försvann ned i gäst-
stugan och var man ned i sporstugan hem till sitt.

ACC. N:R. **5984**

Landskap: Småland Upptecknat av: Folkhälsö, Andersson
 Härad: Södra Nore Adress: Torsås
 Socken: Torsås Berättat av: K. W. Jönsson i Torsås
 Uppteckningsår: _____ Född år _____ i _____

7.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En bonde i Vitulycke tjänade, dräng nere i danska Bönns.
 Han kom hem sent en kväll och skulle föra hästen.
 För den skull fick man den loss här. Detsamma fick
 ovann, utom underifrån. Därför hette det "den loss"
 här. Men han arbetade icke på det gamla bruket utan
 för här ovann. Samma ögonblick fick han en vacker
 en brastant öfver. Han åkte sig säkerligen nedan för en
 byta mot gamla sedvårer.

Samma person hade tjäna i en turma, varan han
 sålde till bönderna. Där han själv arbetade på åkeren,
 fruga, de själva mätte upp tjäran. Ett mätte brukade va-
 midet vandra, men eftersom han ej själv var med, tyck-
 te de, att de kunde taga litet till. Ett par bönder
 skulle just öppna kranen på nytt, då de fruga en

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ringande öfver varden.

Til honom rörde, detta musade de mer till bonden och sade:
 "Var han vi för slaga trolltyg? Vi färd ju stugh." "Jo,"
 sade bonden, "det är min värd." (slugdes ande)

Fram 1700-talet rötades en märklig man, som hette
Tastan. Han skulle ha vistats i flyktan. Han anli-
 tades flitigt av befolkningen både i Torsås och när-
 liggande trakter, när det gällde olycksfall och när
 något hemlighetsfullt hade förmät. ---

En annan bonde ville pröva Tastan, ty han läste
 aldrig sina dörrar. När han gick bort. Bonden gick
 en och tog en sak och skulle anlågora sig -

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5984

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

men kom ej in fläcken. Där fick han stå, tills Tåstan kom
 hem. När denne steg in genom dörren, sade han: "Ständ
 här, fader kus?" Bonden svarade: "Ja, vi vara dig, chimp-
 ling. Det trodde jag dig icke om." Sedan fick han gå, men det
 var aldrig någon mera, som stal fr. Tåstan. Ej heller vä-
 gade någon frisäla utforska hans hemlighetsmakeri.

--- En av de trollkärniga, som för i tiden finnes i Tor-
 as var den s. k. Shona Vålberg, en nanna, som hon
 dock ingalunda gjorde skäl fr., en än hon var myc-
 ket ful. Hon var chuntell elak och för gjorde fall och
 fr.

Från Bjärsbo berättas om en annan trollpärle.
 Sten intill byn i en kaga finnes tre små sten-

Skriv endast på denna sida!

5984

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

block, ett stort och två mindre, vilken var en något o-
vanlig placering. Trollpuckeln kom enligt Sagnen
vägen fram mot kyrkan. Två stenar hade hon fast-
bundit på en häst, som hon hade med sig och den
ströta bar hon försiktigtvis i främlet. Med dessa
stenblock skulle hon bombardera Torsås kyrka. Till
hennes fasa bröjde emellertid klocharen i kyrkan cinniga
och då kunde hon ju ej fortsätta sitt till cinnande då de, li-
ka många i väg åt samma håll varifrån hon kom mit,
lämnande stenblocken i sticket. Platsen, där detta skulle
ha ägt rum kallas man än i dag "Klochet," efter som
stenarna var placerade.

--- Versionen om onden i Skopsnäs är en gräs och gam-
la vanligt kända i bygden. En historia om en

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

gris, som skulle visat sig i trakten av murarna de Åd-
la funnos. En annan följde här: Ett par lantbruk-
are skulle in till staden för att göra en del affärer.
Då de kommo till en stor släp, antagligen Värma-
bryggeriet, ty där har ju varit så många märkliga
historier, så visade hästen tydliga tecken till att
ej vilja fortsätta. Då bonden såg sig om fick han se
en gris, som sprang vid vägkanterna. Hästen ville ej
gå vidare, men bonden än påstod sig. Bonden blev arg,
som till att hoppade av för att undersöka saken. Då
fick han se, att hästen var alldeles genomsvett,
trots att han ej hade sprungit så fort. Bonden hade
äht smält hjuts och nu sprungit sin väg i shep-
nad av en gris.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5984

Landskap: Småland Upptecknat av: folkskollärare Andreasson
 Härad: Södra Måre Adress: Slätafly, Jorsås
 Socken: Jorsås Berättat av: div. personer i Jorsås
 Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

orig. hos
Kyrkostaden
Bergsjö
Jorsås

En annan sägen från denna tid, grundad på gammal vält, följande är en hjul rullade fram genom bygden och en omkring detta hjul små barnen sprunget och ropade. Till varje hus, som detta hjul kom rullande kom pesten. Ju flitigare de små barnen ropade, desto fler invånare avleds av pesten.

Till en plats i nordöstra Slätafly, som här namnet Slumpes säng, anknäppte sig en sägen från tidigare dödens dagar. "En av byns invånare, Slumpes, så berättas det, blev gripen av skräck för döden, då han såg hur sjukdomen härjade i byn. Han drog sig då till undan och gömde sig i de i nordöstra S. liggande skogarna. För att på så sätt skydda sig mot att bli anstrucken av pesten. En dag en dag

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En griskuvudet och all annan kottmat, som man ej
gjorde sig annat besvär med, än att koka.

Det fanns i en kanna av trä. På kanna sågs en
pipa, genom vilken även barnen sågo, när de blevo trö-
stiga. Så fanns trätallriken, senare blev det fem tallriken.
Julpyiset placerades på bordet. Där satte man julen ej,
varför man hade stort besvär med att släcka med stål
och flinta. För att underlätta proceduren, smälte
man snö och klappade sticlänan där. Var det kallt
fick man för varmen av glöden i askan, så att
man måste nog om slapp besväret att färdig igen.
--- I dagligtugan upplevades efter den stora re-
nigingen. Våren eller av vilken slag på väggen, men
därför ej hänga kvar mer än under julen. Julen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5984

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

12.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

nen kom först senare. På golvet ströddes kalun över-
 aut. Ute på gården upphängdes flera stycken "kavre-
 neder" till småfåglares frö njöelse. Det var vidare vanligt
 att drängarna i byn samledes annandagen och gjorde
 rent i fatuset, varefter man väntade sig en grundlig
 "spendering" av gårdens frögrann. Enligt gammal sed
 var vanligt, att man ej fick bortaga gödseln ur la-
 dagård och skulle under juldagen.

På juldagsmorgonen skulle man till julaftan. --
 Kl. 4 på morgonen gick friden från de arliga delarna
 av socknen, på Karbo och Slättfly; -- Blossen utgj-
 des av hopbrändna sticken, som var besvärliga för
 små gnistar. Uppå på vällen vid kyrkan hopades
 blossen till en väldigt bål. --- Tårheten av kyrkan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 5984

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lag socken- eller kyrkostugan. Kring den hängdes bödelens
med sin kapprocken, strö, välskilda vider, som behöv-
des för den långa färd. Kapprockens färd var
helt bl. a. en kraftig "lomma-flaska" med brännvin
... Jubnatten skulle nägon sitta på lagen och se i
tecken "(?) kunnat det kommande bief skulle
bli i t. ex. stor delvisande. Tills man se en par
rätta, som drago för halvstäm el. dyl., så skulle det
bli en gott skänd. --- Juborsten var bröjat
komma till vaka. Den såg ut som en riktig bark med
hann och raggrig på. --- En bark i socknen berättas
följande: En kvinna mötte honom och bjöd honom
på brännvin med orden: "Om du är en Gud eller
Gudar, du dricker väl en del brännvin." Boken druck

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5984

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

brännerin, så att fungen "läkade" i honom.

Tomten var också väl bekant. --- Här var vanligt att man skulle ligga på den julnatten och se och höra hur Tomten betedde sig, när han uppträdde någon vanlig sål, som man såg ut åt honom. Då kunde man kanske få en som delfa: "Ja, nej kan jag se! I fri elvornas på Hyl-fans bränner, men aldrig någon till delfa."

--- Under julkalender läbade man på varandra i stugorna i byn. Då gav man varandra s. k. "trösta", d. v. s. små nötkor eller satte upp en viss antal nötkor t. ex. 500 eller 1000 nötkor, som man hade släppt ut. Den som då överraskade med att säga: "Minnis min trösta!" kunde övervinna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5984

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

En bondbröllop från 1820-30 - Fallet var skildrats av
 en nu 90-årig kvinna. Det gäller hennes moders
 bröllop i Ugglestad.
 Bröllopsgästerna samlades på morgonen. Gården var
 smyckad med blommor och grönt. Vid bröllopet skulle frä-
 nna brudarna och brudpigan och dess å hvar en alltid
 ridande till gården. Innan det stora bröllopsfästet börja-
 de, undfångades man rikligen med mat och dryck.
 Bröllopsfästet bestod av spehvar, med män och brudpi-
 gon, samt hästar och skjutsor för de främsta bröllopsgäs-
 terna. Brudpigan var klädd i röda kjolar, vit, speh-
 varad, tröja och över på tröjan en väst med breda
 färgade bänder på tichade. Hon hade också en
 röd, rött och svart samt en halsband av silver, en s.k.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5984

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

16
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

"Lisabedja" fläiset blunde länge löst utefter ryggen. På
 huvudet utgjorde en krans en bräpyschad.
 Brudmörnen var klädda i svarta jackor och byxor
 samt hade brudskyggiga silkeslister.
 Bruden var "lisabedja" och brudbröna, sammets-
 tröja, en blåaktig kjol och en blommit fökläde.
 Brudgummenes dräkt var ungefär som brudmörnens.
 Även spelmannen hade sin särskilda dräkt. Riktigt
 för närliga bröllop hade i musiken både "klirrell"
 och feja". När det var ordet skred tröget fram
 under förenas av "Stenborla" eller någon annan
 gammal melodi. Efter spelmannen kommo
 brudmörnen, så följde brudparet och efter den
 brudpigorna. Sist kom bröllopsgästerna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5984

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Efter sig deli följde festen. De brudarna voro
"lagom" kunde de ge sig ut över ängen och gårdens
på en vild ritt över gårdens gård och stenmurar. Allt
från ängen ut tyckte det som om befallningen ände voro dukt-
liga karlar. --- Fester och danser på gårdens kunde fort-
sätta i flera dagar. De, som hade lång väg från staden
kom där hela tiden och varje morgon bröjde det på
mycket med mat, brännvin och dans.

Skriv endast på denna sida!